

**Uchwała Nr XXXVII/345/10
Rady Miasta Działdowo
z dnia 29 kwietnia 2010r.**

w sprawie przyjęcia lokalnego programu pomocy społecznej: „Programu wspierania aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów na lata 2010-2015”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) Rada Miasta uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Programu wspierania aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów na lata 2010-2015” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Działdowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodnicząca Rady
Teresa BARTKOWSKA-FURTAK**

Załącznik

do uchwały Nr XXXVI/345/10

Rady Miasta Działdowo

z dnia 29 kwietnia 2010r.

Program wspierania
aktywności i zapobiegania
wykluczeniu społecznemu
seniorów
na lata 2010 – 2015

I. Wstęp

Osoby bierne zawodowo w wieku określanym jako „poprodukcyjny” stanowią znaczący odsetek naszego społeczeństwa. Przewiduje się, że za 30 lat w Polsce, podobnie jak w większości krajów europejskich, znacząco wzrośnie liczba osób starszych (do 35% całej populacji). Polska jest jednym z nielicznych krajów europejskich, w których żyje najwięcej młodych emerytów. Wiele kobiet w wieku 55 lat i wielu mężczyzn w wieku 60 lat korzysta z systemu emerytalnego, część z nich podejmuje aktywność zawodową, pewna grupa angażuje się w pomoc na rzecz własnych rodzin czy też podejmuje działalność społeczną, ale istnieje ogromny, niewykorzystany potencjał młodych, sprawnych pod względem psychofizycznym osób, które pozostając bierne, wyłączają się z życia społecznego, z czasem tracą zdolność do funkcjonowania w dynamicznie rozwijającym się społeczeństwie.

Współczesne czasy kreują społeczeństwo mocne, zdrowe, młode, piękne, przygotowane do coraz szybszych zmian, w których osoby starsze czują się dyskryminowane, a ich potrzeby niebrane są pod uwagę. Pokolenie naszych seniorów kształtowało swoje zachowania społeczne, zawodowe i obywatelskie w zupełnie innej niż dzisiejsza rzeczywistości, stąd trudności w przystosowaniu się, rozumieniu i podążeniu za zmieniającym się światem. Konieczne jest, zatem podejmowanie takich działań, które prowadzić będą do wzmocnienia pozycji seniorów, do wspierania ich samodzielności i podmiotowości.

Starość jest naturalnym procesem i etapem życia człowieka niosącym jednak wiele problemów, które należy rozwiązać. Szereg problemów ważnych dla ludzi starszych wymaga zmian systemowych, zależnych od polityki rządu, – ale jest wiele sfer, gdzie zmiany mogą być wprowadzane z inicjatywy władz lokalnych, organizacji pozarządowych i obywateli. Działania podejmowane w skali konkretnych miejscowości są niezwykle ważne, gdyż większość potrzeb seniorów zaspokajana jest w miejscu zamieszkania.

II. Analiza problemowa.

W Działdowie mieszka 2838 osób w wieku poprodukcyjnym, w ogólnej liczbie 21463 mieszkańców, co stanowi 13,22% wszystkich mieszkańców. W tej grupie znajduje się 1669 kobiet powyżej 60 roku życia i 626 mężczyzn powyżej 65 roku życia.

Nie jest to jednak jednorodna grupa pod względem sprawności, stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej, wykształcenia, sytuacji materialnej i mieszkaniowej, aktywności społecznej i zawodowej. Pewna ilość osób z tej kategorii, to osoby pracujące zawodowo, mimo posiadanych świadczeń emerytalnych, inni

świadczą pomoc na rzecz rodziny, część jest zaangażowana w działalność społeczną, ale pewien potencjał tkwiący w tej grupie nadal jest niewykorzystany. Dotyczy to osób w dobrym, w stosunku do wieku, stanie zdrowia i sprawności psychofizycznej.

Wśród osób w wieku poprodukcyjnym jest pewna ilość mieszkańców wymagająca częściowej pomocy osób drugich z uwagi na ograniczenia sprawności psychofizycznej. Grupa ta korzysta z pomocy rodziny, z pomocy sąsiadów, znajomych, z pomocy placówki wsparcia dziennego, profesjonalnych usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje. Jeszcze inna kategoria mieszkańców jest całkowicie uzależniona od pomocy i opieki osób drugich.

Wyodrębniamy następujące problemy seniorów:

- **utratę poczucia bezpieczeństwa**, co związane jest ze spadkiem dochodów przy stale zwiększających się wydatkach egzystencjonalnych, analfabetyzmem technicznym i funkcjonalnym;
- **poczucie nieużyteczności** – po przejściu na emeryturę rozluźnienie a z czasem zaprzestanie kontaktów zawodowych, brak pomysłów na dalsze życie, brak przygotowania do życia na emeryturze, ograniczenie i utrata sprawności, uzależnienie od pomocy ;
- **osamotnienie spowodowane rozluźnieniem więzów rodzinnych** - zamieszkiwanie dzieci w dużej odległości, utrata współmałżonka, przyjaciół, znajomych;
- **problemy zdrowotne** – pogarszający się stan zdrowia oraz ograniczenie możliwości dostępu do specjalistów;
- **zagubienie, bezradność** wobec skomplikowanej rzeczywistości.

Wymienione problemy prowadzą do marginalizacji osób starszych, jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia społecznego w momencie przekraczania wieku emerytalnego. W przypadku osób starszych z niepełnosprawnością wskazane problemy potęgują się.

Część tych problemów można rozwiązać poprzez poprawę funkcjonowania seniora w społeczności lokalnej wykorzystując zasoby instytucjonalne, organizacyjne i społeczne.

Na terenie Miasta z seniorami i dla seniorów funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

1. Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku skupiający 250 członków.
2. Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Miejski w Działdowie.
3. Związek Emerytów i Rencistów koło w Działdowie skupiający 198 członków.
4. Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej skupiający 120 członków.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie jako jednostka organizacyjna Gminy Miasta Działdowo wykonuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej udzielając wsparcia finansowego, usługowego, rzeczowego, kieruje do placówek zapewniających całodobową opiekę osobom tego wymagającym. Prowadzi poradnictwo, konsultacje, tworzy warunki do aktywności społecznej.

Na terenie miasta funkcjonuje Dom Dziennego Pobytu KLUB SENIORA, który obejmuje opieką 30 osób. Celem Domu jest integracja grupy, współpraca ze środowiskiem. Działalność Klubu zakłada również krzewienie kultury, rozwój zdolności manualnych, pobudzanie wyobraźni, rozwój intelektualny i ruchowy jak również organizowanie czynnego sposobu spędzania czasu wolnego. Uczestnicy Klubu organizują również różnego rodzaju imprezy okolicznościowe, do których samodzielnie przygotowują posiłek oraz wystrój pomieszczeń.

Analiza dotyczy osób starszych, ich potrzeb, skłania do opracowania i wdrażania systemu wspierania aktywności lokalnej i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów w celu poprawy jakości ich życia.

Opracowany program jest zgodny z kierunkami polityki państwa jak i wypracowanymi już i obowiązującymi standardami w zakresie pomocy osobom w podeszłym wieku obowiązującymi w Unii Europejskiej. Zakres prac obejmuje system zintegrowanych działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu i poprawie jakości życia osób w podeszłym wieku.

Uchwałą Nr XVI/192/08 Rady Miasta Działdowo z dnia 8 lipca 2008 r. przyjęto do realizacji Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Działdowo na lata 2008-2015, której zasadniczym celem jest wypracowanie sprawnego i efektywnego programu pomocy, umożliwiającego skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych i poprawę jakości życia mieszkańców Miasta.

III. Część programowa.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w budowaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Na rodzinie nadal spoczywa główna odpowiedzialność za opiekę nad osobami starszymi. Międzypokoleniowa więź i zasada wzajemności zapewniają ciągłość tej opieki. Jednakże członkowie rodzin coraz częściej nie są w stanie wypełnić tradycyjnej misji zapewnienia opieki wszystkim swoim członkom. Konieczne jest zatem formalne wsparcie rodziny, wzmocnienie oficjalnego systemu opieki poprzez wykorzystanie grup samopomocowych, organizacji pozarządowych, wolontariatu.

Wsparcie instytucjonalne należy włączyć w sytuacji, gdy osoba, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać.

Formy wsparcia dziennego powinny być wykorzystane przed formami całodobowymi.

Pomoc dla osób starszych samodzielnych powinna służyć aktywizacji, mobilizowaniu mieszkańców do samo – organizacji i podejmowania inicjatyw oddolnych, budowaniu sieci współpracy i podtrzymania umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Należy uwzględnić opinię osób starszych na temat ich własnych potrzeb i jakości świadczonych usług.

Zadanie to winno być realizowane przede wszystkim przez:

- wzmocnienie i wyzwalenie zasobów tkwiących w rodzinach;
- doskonalenie jakości i dalszy rozwój usług świadczonych na rzecz osób starszych;
- dostępność profilaktyki i opieki geriatrycznej;
- poprawę dostępu osób starszych do nowoczesnych technologii;
- tworzenie systemu wsparcia, w tym organizowanie ośrodków wsparcia dziennego dla osób w podeszłym wieku, np. świetlice, kluby seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku;
- zapewnienie równego i sprawiedliwego dostępu do socjalnej, oświatowej i kulturowej infrastruktury Miasta;
- konsolidację organizacji i instytucji działających w obszarze wsparcia i usług dla seniorów;
- zapewnienie starszej generacji warunków do udziału w życiu społecznym i kulturalnym.

ZASADY OGÓLNE SYSTEMU WSPIERANIA AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW.

1. Podmiotowość seniora i autonomia w podejmowaniu decyzji.
2. Kompleksowość działań podmiotów publicznych i niepublicznych na rzecz starszej generacji.
3. Edukacja permanentna podstawowym warunkiem rozwoju jednostkowego i zbiorowego.
4. Profilaktyka przed interwencją w rozwiązywaniu problemów rodziny i starszego pokolenia.
5. Preferowanie/promocja rozwiązań systemowych w pracy z seniorami, opartych na elastyczności, kompleksowości, efektywności, ciągłości i różnorodności form działania.
6. Wspieranie rodziny w realizacji jej funkcji opiekuńczych i socjalnych.
7. Ciągłość działań i dostosowanie do zmieniającej się sytuacji.
8. Interdyscyplinarność działań.

9. Współpraca i partnerstwo.
10. Współodpowiedzialność podmiotów realizujących systemu.

DOMENA SYSTEMU WSPIERANIA AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW.

Cel główny: Poprawa jakości życia i zapobieganie marginalizacji starszej generacji.

Cele szczegółowe:

1. Poprawa kompetencji społecznych seniorów.
2. Walka z dyskryminacją, przeciwdziałanie negatywnym postawom społecznym.
3. Wspieranie w utrzymywaniu niezależnego życia w środowisku lokalnym.
4. Zwiększenie osobom starszym dostępności życia publicznego.

KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMU WSPIERANIA AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW

1. Tworzenie warunków do poprawy jakości życia seniorów.
2. Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego poprzez tworzenie sieci wsparcia.
3. Podniesienie standardu i kompleksowości usług opiekuńczych.
4. Zapobieganie osamotnieniu i izolacji osób starszych.
5. Stymulowanie osób starszych w kierunku aktywności.
6. Kompensowanie deficytów zdrowotnych i społecznych osób w podeszłym wieku.
7. Promowanie zdrowego trybu życia.
8. Rozwijanie środowiska społecznego sprzyjającego wyzwaniu potencjału intelektualnego, twórczego, organizacyjnego i społecznego seniorów.
9. Ochrona seniorów przed negatywnymi zjawiskami społecznymi: zaniedbaniem, przemocą (także ekonomiczną) i wykluczeniem społecznym.
10. Koordynacja działań na rzecz seniorów na terenie miasta Działdowo.
11. Stworzenie spójnego systemu informacji o możliwościach skorzystania z różnych form i metod pomocy, opieki i wsparcia na terenie miasta i powiatu.
12. Aktywizowanie seniorów do działań na rzecz własnego rozwoju.

13. Aktywizowanie i włączenie rodzin do działań na rzecz seniorów.
14. Upowszechnianie nowoczesnych technologii wśród seniorów.
15. Udzielanie rodzinie kompleksowej pomocy w formie poradnictwa i terapii.
16. Upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej.
17. Działania w kierunku przygotowywania osób do nowego etapu życia po ustaniu aktywności zawodowej.
18. Rozwój programów ochrony zdrowia seniorów.
19. Integracja międzypokoleniowa.
20. Seniorzy i juniorzy – działania w wolontariacie.
21. Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.
22. Rozwój usług socjalnych.
23. Zwiększenie dostępu do dóbr kulturalnych.
24. Stałe ograniczanie czynników sprzyjających wykluczeniu seniorów z życia społecznego.
25. Tworzenie infrastruktury instytucjonalno – organizacyjnej i finansowej wspomagającej programy integracji międzypokoleniowej.
26. Tworzenie zintegrowanych programów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu seniorów.

ZADANIA

1. Diagnoza stanu zasobów, warunków życia i potrzeb seniorów w gminie Miasto Działdowo.
2. Opracowanie mapy barier architektonicznych, transportowych, komunikacyjnych i systematyczne ich likwidowanie.
3. Tworzenie programów i wdrażanie wczesnej profilaktyki geriatrycznej.
4. Stała poprawa jakości usług socjalnych na rzecz osób starszych
5. Inicjowanie działań samopomocowych z udziałem seniorów (szczególnie w obrębie najbliższego środowiska zamieszkania).
6. Koordynacja działań różnych instytucji i organizacji lokalnych świadczących usługi i pomoc na rzecz ludzi starszych.
7. Rozwój poradnictwa, wsparcia dla członków rodziny seniorów w celu intensyfikacji usług, podniesienia poziomu i efektywności świadczeń.
8. Poprawa dostępności informacji dla seniorów.
9. Dalszy rozwój form pośrednich pomiędzy pomocą środowiskową a stacjonarną (domy dziennego pobytu, kluby seniora, świetlice, Uniwersytet Trzeciego Wieku itp.)
10. Działania edukacyjne w zakresie nabywania kompetencji koniecznych do kontaktów z osobami starszymi w rodzinie (wyposażenie członków rodziny w podstawową wiedzę z

zakresu gerontologii społecznej i geriatry – szczególnie usługi pielęgnacyjne, jak również uwrażliwienie rodzin na potrzeby i oczekiwania seniorów) – poprzez wykłady tematyczne na Uniwersytecie Trzeciego Wieku.

11. Poprawa dostępności i jakości usług medycznych dla seniorów.
12. Stała diagnoza potrzeb, dostosowanie działań do zmian zachodzących w otoczeniu.
13. Zaangażowanie lokalnych mediów do promocji pozytywnych postaw wobec ludzi starszych, zwalczanie negatywnych stereotypów, upowszechnianie profilaktyki gerontologicznej.
14. Likwidowanie barier architektonicznych w środowisku lokalnym seniora (dostępność do instytucji publicznych – przychodni, aptek, ośrodków pomocy społecznej, sklepów, kościoła itp.).
15. Informowanie oraz edukowanie seniorów o przysługujących im prawach, przywilejach społecznych i ogólnoludzkich – Uniwersytet Trzeciego Wieku.

REALIZATORZY

1. Samorząd lokalny poprzez zapewnienie w budżecie miasta środków na ten cel.
2. Uniwersytet Trzeciego Wieku jako główny realizator oraz organizacje pozarządowe.
3. Placówki Oświatowe (DAR S. A. i UTW).
4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
5. Miejski Dom Kultury.
6. Służba Zdrowia.
7. Działdowskie Centrum CARITAS.
8. Polski Czerwony Krzyż.
9. Lokalne media.
10. Społeczność lokalna.

SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI SYSTEMU AKTYWNOŚCI ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW.

1. Zwiększenie wiedzy na temat warunków życia, potrzeb i oczekiwań seniorów.
2. Poprawa i nabycie umiejętności niezbędnych do społecznej egzystencji.
3. Umocnienie psychiczne oraz utwierdzenie seniorów w ich prawach i możliwościach.
4. Zwiększenie wrażliwości otoczenia społecznego na potrzeby seniorów.
5. Zwiększenie kontaktów interpersonalnych.
6. Umocnienie więzi społecznych w środowisku lokalnym.
7. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa seniorów.

8. Wsparcie rodziny poprzez rozszerzenie wsparcia dla seniorów w środowisku.
9. Wzrost aktywności osób starszych.
10. Wzrost poczucia sensu życia.
11. Powstanie sieci organizacji (środowiskowych, lokalnych) wzajemnie wspierających seniorów.
12. Podniesienie poziomu jakości i efektywności świadczonych usług.
13. Zwiększenie liczby wolontariuszy działających na rzecz seniorów i przez seniorów na rzecz społeczeństwa.
14. Zwiększenie liczby wolontariuszy w wieku poprodukcyjnym.
15. Poprawa wizerunku seniora w społeczeństwie.
16. Poprawa jakości życia starszej generacji.

MONITORING I EWALUACJA

Za wdrożenie „Systemu” odpowiedzialny jest miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, realizator zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej i założeń lokalnej polityki społecznej.

MOPS na bieżąco monitoruje sytuację osób starszych, podopiecznych Ośrodka i posiada aktualną wiedzę dotyczącą potrzeb, oczekiwań i satysfakcji ze świadczonych usług.

Zakłada się również cykliczne (raz do roku) badanie reprezentacji grupy osób starszych pod kątem aktywności, znajomości ofert, subiektywnej oceny własnej sytuacji.

Przewidziane jest wprowadzenie systemu monitoringu jakości usług, zbierania uwag i postulatów w organizacjach seniorów i instytucjach obsługujących seniorów.

Jedno spotkanie Koalicji na rzecz Pomocy Osobom Starszym w ciągu roku poświęcone będzie ocenie realizacji zadań wynikających z założeń systemu i ustalaniu korekty oraz nowych planów rocznych.

Istotne znaczenie do oceny funkcjonowania systemu będzie miała aktywność seniorów w życiu społeczności lokalnej: działania w wolontariacie, korzystanie z Klubów, świetlic, imprez integracyjnych, kulturalnych, wzrost zainteresowania edukacją – Uniwersytet Trzeciego Wieku, udział w odczytach, zajęciach pobudzających aktywność fizyczną, rehabilitacyjną, rekreacyjną oraz aktywność w poszukiwaniu nowych form zaangażowania seniorów w życie publiczne i społeczne miasta Działdowo.

W ramach realizacji programu przewiduje się możliwość powołania zespołów roboczych do określonych zadań. Zespoły powołane być mogą w formie zarządzenia Burmistrza Miasta Działdowo na wniosek Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

PODSUMOWANIE

Proponowany system wspierania aktywności osób w wieku poprodukcyjnym i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów w gminie Miasto Działdowo oparty jest na aktualnej wiedzy i znajomości uwarunkowań terenu.

„System” musi być poddany okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom. Jest to dokument otwarty, wymagane jest jego uaktualnianie i adoptowanie do zmian zachodzących w otoczeniu. Zarówno wiedza, jak też rozpoznanie i wybór celów nie są niezmiennie. Nawet, jeśli cele wybrane zostały prawidłowo, to ich osiągnięcie otwiera nowe horyzonty, a zmiany w czasie układ uwarunkowań stwarza nowe i wymagające odpowiedzi wyzwania.

Działania podejmowane w ramach realizacji „Systemu” będą uwzględniały potrzeby osób starszych i ich opiekunów. Posłużą rozwojowi i doskonaleniu usług jak również budowaniu pozytywnego wizerunku starszej generacji jako grupy współuczestniczącej w życiu społeczności lokalnej. Wpłyną także na zmianę stosunku młodszego pokolenia do starszej generacji, w istotny sposób przyczynią się do poprawy jakości życia osób starszych.

Przewodnicząca Rady

Teresa Bartkowska -Furtak